

Леся ГОРОШКО

**«ИДУТ СЯ НАМ
МОЛОДЯТА МЫТИ»
(ОБРЯДОВЕ ВМИВАННЯ
ПОШЛЮБЛЕНИХ
В УКРАЇНСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ)**

На основі етнографічного матеріалу проаналізовано обряд вмивання молодих. Завдяки широким порівняльним зіставленням з'ясовано, що найдовше він побутував у Карпатському регіоні і мав поліфункційне призначення.

Ключові слова: митвини, вмивання, молоді, вода, весілля, обряд, ритуал.

Традиційний весільний обряд українців вирізняється особливим локальним колоритом і тривалим збереженням архаїки й охоплює низку обрядодій, спрямованих на ритуальне освячення шлюбу та утворення нової сім'ї, магичне забезпечення її добробуту тощо. Обрядовий чин народного весілля прийнято умовно поділяти на три етапи: передвесільний, власне весільний і післявесільний. Найбільше обрядів із водою є, власне, в самому весіллі¹. Водночас деякі чинності приурочені й до етапу підготовки до весілля та самого початку шлюбного дійства.

Окремий весільний обряд, у якому дії з водою були ключовими, — ритуальне вмивання молодих на річці на другий день весілля (т. зв. «митвини»). До початку ХХ ст. у тій чи іншій формі обряд побутував у різних місцях України, а в Карпатах, особливо на Бойківщині та подекуди на Лемківщині, така традиція зберігалася ще в середині ХХ ст. [1, арк. 167, 220; 9, с. 102; 19, с. 89; 22, с. 5; 24, с. 18; 25, с. 126; 29, с. 100; 32, с. 149; 33, с. 319; 37, с. 96—98; 43, с. 330; 45, с. 199; 50, с. 5]. Незважаючи на тривале збереження цієї звичаєво-обрядової чинності і змогу частково нотувати її в польових умовах, жодної спеціальної розвідки з цього питання (і тим паче з'ясування локальних особливостей явища) досі немає у фаховій літературі, що й спонукало до глибшого дослідження такої обрядової реалії.

Торкаючись питання семантики цього обряду, багато етнологів (Н. Здоровега, Д. Зеленін, М. Мушинка, О. Гура, С. Цвєтко, К. Червяк) доходять висновку про його очисний характер [20, с. 580; 25, с. 126; 26, с. 245; 27, с. 339; 43, с. 331; 51, с. 10; 52, с. 174]. Аналізуючи низку фактів, услід за В. Борисенко [12, с. 136], можу також констатувати явне збереження у ньому традиційних народних вірувань у продукуючі властивості води. Крім того, тут наявні й уявлення про воду як оберіг, сприйняття дії ритуального вмивання як освячувального засобу тощо. Своєрідно виражено такі погляди в обрядовому фольклорі, зокрема у весільних ладканках, які супроводжували (коментували) це дійство.

За відомостями, які в різних місцевостях Бойківщини зібрані З. Кузеля, І. Кузів, Ю. Жаткович, Ю. Кміт, обряд «митвин» відбувався так. Наступного дня після весілля молоді разом із весільними гостями, музикантами йшли до ріки. Дія умивання була ритуально регламентована. За традицією, по-

¹ Дослідження здійснено в контексті ширших зацікавлень автора обрядовим використанням води.

дружжя вмивалося «навзаєм»: молодий обмивав молоду, а вона — його, після чого кожен витирався пазухою сорочки іншого. Відтак подружжя поверталося додому, наречена зазвичай несла у коновці воду, яку в хаті ставила на стіл. За іншим варіантом, для забезпечення прибутку в господарстві молода скроплювала обійстя принесеною водою. Про продукуючу символіку обрядодії йдеться й у весільних ладканках: «Кропит нивістка, кропит, / Де та кропля впаде, / Там стадо волів стане» (варіанти — «...десять коров стане», «...сорок овець стане»²) [17, с. 29; 24, с. 18; 29, с. 100; 32, с. 149; 33, с. 319—320].

У деяких із них (тих, які приурочено власне до ритуального вмивання молодих на ріці) зауважую також кореляцію уявлень про продукуючу міць води і плідність молодої та вказівку на наявність у структурі обряду ворожін про її дітонародження:

*Диви ся, Аннице, в воду,
Ци сут у воді бабці,
Ци будут в тебе хлопці.
А кілько в воді бабців,
Тільки в Анниці хлопців...
... А кілько в ріці здерочок,
Тільки в Анниці діточок [32, с. 149].*

Ще один момент, на якому зосереджую увагу, — участь в обряді весільних гостей. У деяких бойківських, а також лемківських селах під час «митвин» молода зливала воду на руки всім гостям із родини молодого, молодий — навпаки, весільники жартома штовхали одне одного у воду [17, с. 29; 33, с. 319; 45, с. 199; 54, с. 329, 352, 414, 435, 461]. Можливо, у давнину такі дії мали ритуальне значення й були покликані передати продукуючу міць води учасникам дійства для забезпечення їхнього добробуту, успіху тощо (пор.: «*аби так йшло, як з води*»).

Завдяки записам О. Торонського, А. Кралицького, В. Хиляка, М. Мушинки, О. Кольберга, А. Митрака, Р. Рейнфуса, І. Мадзіка, В. Максимовича, П. Антоніва та ін. маємо докладні відомості про традицію ритуального вмивання молодих на Лемківщині. Незадовго до чи невдовзі після здійснення обря-

ду «чепин» нареченої (покривання її жіночим головним убором) усе весілля відправлялося до ріки³, повідомляючи в піснях про мету такого походу:

*Ідеме, ідеме на ту Латорицю,
На ту Латорицю, мити молодицю.
Ідеме ся мити, будеме ся кстити,
Ачей ся нам буде добра воля снити* [43, с. 330];

*Ідемо на водицю
обмивати молодицю.
Тихая вода іде,
добра невістойка буде [54, s. 415].*

Ритуальне вмивання молодих відбувалося з піснями, веселощами та здійсненням низки своєрідних обрядодій. За традицією, староста чи дружба благословляв воду топірцем, до якого в деяких закарпатських селах чіпляли спеціально виплетений барвінковий вінок. Молоді вмивалися водою, що стікала з нього чи з шабель (топірців) дружбів, і витиралися сорочками одне одного [31, с. 160; 37, с. 97; 48, с. 394; 49, с. 24; 54, с. 329, 351—352, 435, 461; 56, с. 19].

З огляду на символіку вказаних дій та атрибутів, очевидно, обряду надавали очищально-оберегового й продукуючого (фертильно-еротичного) значення. Вказують на це й тексти весільних пісень, приурочених до цього моменту. В одній з них, наприклад, суть ритуалу передано так:

*До хаты Ганцю, до хаты,
Біле личко умываты,
Жебы было біле —
А мужови миле! [37, с. 97].*

В іншій — ось так:

*Ать Йордан, Йорданиця,
Милася молодиця,
Милися діти, мили, —
Би здоровенькі били.
В пазушки ся втирали,—
Би гарні діти мали [19, с. 89].*

У різних варіантах подібних лемківських, а також бойківських ладканок дія витирання молодих сорочками одне одного пов'язується із мотивом забезпечення подружньої любові та шани: «... *В пазушки ся втирали, би до ся щирусть мали*»; «*Пазухами*

² Пор. лемківську весільну співанку: «*Иди Ганцю до стайниці, / Покропити коровиці, / Де кропка воды впаде, / Там пара волів стане. / Ид-же Ганцю до стайниці, / Покропити коровиці, / Кед-ес іх ту не нагнала, / Даст ти Пан Біг — будеш мала!*» [37, с. 97—98].

³ За записом А. Митрака, вмивання відбувалось біля хати у відрі, до якого молодий попередньо вкидав срібну монету [42, с. 342].

ся втирали, би ся шановали», «... У пазушки ся утирали, оби ся честовали» [17, с. 29; 24, с. 18; 29, с. 100; 33, с. 319; 42, с. 343; 43, с. 330].

Услід за подружжям обрядове вмивання на річці здійснювали й інші весільні гості. У с. Гаврянці на Свидниччині відбувалося також обов'язкове «купання» весільного старости. Дружби прив'язували його до ступи, підпалювали її і на візку мерщій перевертали в річку. За «врятування життя» жартівники вимагали від старости відповідної винагороди. У варіанті обряду, що його записав А. Митрак, староста самотужки вмивав собі очі з відра. Зафіксовано на півдні Лемківщини й деякі гідромантичні ворожіння: дружби і дружки пускали за водою вінки та букети й за їхнім плином ворожили про своє майбутнє одруження [42, с. 342; 43, с. 330—331].

Після завершення «митвин» наречена набирала у коновку води, якою вдома з метою охорони від усюго злого кропила обійстя і хату. В окремих селах Лемківщини вона скроплювала водою і всіх присутніх на весіллі, відро з рештою води хтось із домашніх ставив під стіл. У зазначених діях і супровідному пісенному фольклорі відображено традиційне сприйняття молодої як особи, яка має оберігати та примножувати добробут і злагоду нової родини:

*Несе невіста воду,
На добру полагоду.*

* * *

*Иде наша пані млада з водом,
Дай ей Боже, жыти зо згодом* [37, с. 97].

(Див. також: [19, с. 89; 42, с. 343; 46, с. 154; 54, с. 329, 352, 415, 435, 461]).

Можливо, з такими віруваннями пов'язаний також звичай, за яким однією з перших дій нареченої в хаті молодого було принесення до оселі відра води. Із записів О. Кольберга з півночі Лемківщини відомо, що іноді молода йшла по воду безпосередньо перед «митвинами». За даними польових записів, така традиція побутувала у тих місцевостях Карпат, де обряд «митвин» з плином часу затратився (Верховинщина, Косівщина, Старосамбірщина, Сколівщина). Схожими є і його вмотивування: «шоби щастя йшло легко їй все життя, як та вода легонько йде», «би Боже благословене було», «би сі так вело, як з води», бо «вода то є багатство» [1,

арк. 154, 193, 198, 207; 2, арк. 16; 3, арк. 43; 4, арк. 26, 41, 63, 83; 54, с. 351].

Звичай, за яким молода у перший день шлюбного життя мала принести до хати води, побутував і на Поділлі, Покутті, Поліссі, Слобожанщині, Середній Наддніпрянщині, у південних районах України й у деяких українських селах Північної Молдови. На Підляшші воду, принесену невісткою, доливали до квасу, яким частували гостей. Нею ж вмивався свекор, а іноді — вся родина [5, арк. 30; 11, с. 227; 15, с. 31; 18, с. 174; 36, с. 156; 55, с. 33].

Ще в кінці XVIII — на початку XX ст. у деяких регіонах побутувала й традиція обрядового вмивання чи купання молодих. За записами Г. Калиновського і В. Милорадовича, на Слобожанщині обряд, за давнішою традицією, здійснювали на річці, причому «ходження до води» нерідко заміняло собою «ходження до церкви» [25, с. 127; 28, с. 73]. На Побужжі, де відповідні відомості зафіксував Г. Ількевич, такий обряд відбувався перед церковним вінчанням вдома (у столі). Однак обрядові пісні, які його супроводжували, вказують на те, що у минулому його таки здійснювали біля водойми, а метою дійства було ритуальне очищення молодих і освячення шлюбу: «Ой, Ладо, Ладо, Ой Дана, Дана, ідемо до пана, до пана Водана, щоби нас очистив і нас благословив» [16, с. 127]. Уявлення про вмивання як своєрідне освячення шлюбу, обряд, під час якого на молодих сходять Боже благословення, знайшли часткове відображення й у весільному фольклорі українців Карпат:

Идут ся нам молодята мыти,

Дай им Боже долго жыти.

Зыйд-же Боже з неба,

Бо тя нам ту треба;

Освятити воду,

Умыти молоду [34, с. 30];

Зыйдте ангели з неба, освятити воду

Бо нам треба мыти нашу пару млоду

[37, с. 96];

... Де ся Марися мила

Там Пресвятая Діва была [19, с. 89].

Звичай вмивання (купання) пошлюблених був відомим і на Поліссі, Волині та на південному сході України. На Поділлі (Вінниччина) у 60-х рр. XX ст. він побутував у розважальній формі: переодягнені (вдавані) «молоді» з гостями і музикою йшли до криниці, де «молодий» вдавав, що хоче облити присут-

ніх, або й справді обливав їх, якщо було тепло, опісля ще й виливав воду на дорогу. Згодом сюди приходили справжні молодята, молодий набирав два відра води, які наречена заносила до його дому [12, с. 145; 13, с. 41; 27, с. 339; 44, с. 683; 53, с. 423].

Архаїчна світоглядна й фольклорна основа ритуалу вмивання молодих, його традиційне здійснення біля водойми, де, за деякими історичними свідченнями, відбувалися певні весільні чинності й у середньовічних слов'ян⁴, деякі факти про певне протистояння народної і церковної традиції обрядового санкціонування шлюбу — все це вказує на те, що обряд «митвин» належить до явищ прадавньої, ще язичницької традиції. На ХІХ — початок ХХ ст. її релікти чи рудименти збереглися також у весільній звичаєвості росіян, білорусів, болгар, македонців, сербів, хорватів, словенців, словаків, поляків. Як і в Україні, цьому обряду надавали очисного, продукуючого значення [8, с. 608; 14, с. 45; 20, с. 580; 23, с. 61, 90—91, 98; 27, с. 339; 40, с. 395; 47, с. 204; 52, с. 173].

Зважаючи на тісний взаємозв'язок між ритуалом і фольклором і численні факти відображення в народній пісенній творчості реалій народного побуту й обрядових традицій, можна припустити, що окремі пісенні фрагменти, які супроводжували обрядове вмивання молодих, зберегли в собі відгомін давніх уявлень про «чужість» представників родини молодого і молодої та натяки на здійснення обрядів їхнього очищення водою, хоча власне етнографічних відомостей про їхню наявність у весільній звичаєвості горян на цей час не виявлено:

*Цілий-смо день гать гатили,
доки-смо личейко обмили.*

* * *

*Від водие ідемо,
дитя собі ведемо [54, с. 421, 435].*

Натомість відомо про часткове збереження деяких подібних явищ у жителів інших регіонів України. Так, під час нещодавніх польових розслідувань на Середній Наддніпрянщині (Корсунь-Шевченківський

⁴ Маю на увазі літописну згадку про звичай древлян «умикати дівчат біля води»; скаргу Якова Чорнориздця митрополиту Йоану на те, що прості люди не вінчаються, а здійснюють пошлюблення за допомогою хлюпання водою (ХІ ст.); «правило» митрополита Кирила (ХІІІ ст.), яким заборонялося водити наречених до води [10, с. 180; 30, с. 246; 35, с. 8].

та Канівський р-ни Черкаської обл.) занотовано звичай, що подекуди зберігається й досі. За оповідями старожилів, у багатьох обстежених населених пунктах після першої ночі в оселі молодого, за звичаєм, молода вмиває батьків свого чоловіка водою і витирає їх рушником. Іноді вона вмиває також дідуся, бабусю, братів і сестер, тобто хатніх, або й усіх гостей із родини молодого, які у цей час приходять до оселі (сс. Виграїв, Пішки, Ситники Корсунь-Шевченківського р-ну, с. Горобіївка Канівського р-ну). За одиничною згадкою із Прохорівки (Канівщина) для вмивання використовується горілка, що, мабуть, пов'язане із пізнішою трансформацією звичаю. Вторинними, очевидно, є й деякі вмотивування, що їх записано від респондентів: «*Це для того, що невістка перша встала, що не мокрим рушником утиралася*», «*шоб їх (молодих. — Л. Г.) не вмили. Це значить, не хазяїновиті будуть молоді*», «*шоб поважала батьків, батьки її*» (сс. Набутів, Квітки, Завадівка Корсунь-Шевченківського р-ну). Про це свідчить аналіз окремих згадок, відповідно до яких після вмивання батьків молоду пов'язували хусткою (с. Прохорівка), вона «позначала» рід молодого шматочками своєї весільної стрічки, «*що то ніби її*», а свою родину означувала іншим кольором (сс. Беркозівка, Межиріч Канівського р-ну). Усе це дає підстави вважати звичай вмивати батьків одним із низки санкціонуючих актів, які закріплювали за молодою статус нового члена родини. На підтвердження наведу одне з автентичних пояснень, яке вдалося почути у с. Бровах на Корсунщині: «*... Повстають же рано, то це ж його батька й матір молода должна вмити. Та потре рукою, хіба, так думаєш, уже сильно купає. Ну, вже вона ж шоб була присвоєна їхня, молодого ж це*» [6, арк. 9, 17, 26, 48, 53, 60, 72; 7, арк. 13; 18, с. 172—173]⁵.

За такими народними уявленнями і віруваннями, які, безперечно, є давнього походження, вірогідно, криється ще архаїчніший пласт. На думку В. Єрьоміної, їх можна пов'язувати і потрактовувати з погляду теорії «обрядів переходу» [23,

⁵ Пор. також дані М. Маркевича, І. Демченка, О. Малинки і Н. Здоровеги про звичай ритуального очищення дружки і піддружого, який побутував на Поділлі та Наддніпрянщині [21, с. 191; 25, с. 112; 39, с. 102; 41, с. 111—112].

с. 149—165; 38, с. 111]. Лімінальна особа, тобто та, яка здійснює перехід з однієї соціальної категорії в іншу, певний час перебуває між цими соціальними станами. Зазвичай така перехідна фаза уподібнюється до смерті. Зміна статусу лімінальних осіб (наречені, новонароджений, померлий) символічно зображається як перехід через воду, потопання у ній, ритуальне вмивання, обмивання водою чи занурення у неї. У такий спосіб вони очищуються від минулого, тобто вода змиває ті ознаки, які їм були притаманні у попередньому стані. У весільному ритуалі — це дівоцтво (парубоцтво), належність до громади неодружених. Знаково, що після цього для молодих перестають діяти деякі обмеження. Скажімо, на Бойківщині (с. Мшанець Старосамбірського повіту) після «митвин» молодята йшли до церкви «на вивід», по чому молода вже могла «спати з молодим» [17, с. 29]. А на півночі Лемківщини вважали, що після вмивання у потоці «молода юж тепер ест нормальном бабом, и вільно їй співати» [37, с. 98].

Отож, аналіз фактографічного матеріалу щодо ритуального вмивання пошлюблених дозволив констатувати найтриваліше його збереження у розгорнутому варіанті у Карпатському регіоні, зокрема на Бойківщині та Лемківщині, про що свідчить і здійснення його безпосередньо біля водойми, що вказує на архаїчність обряду. Інші ж варіанти (вмивання біля криниці, з відра біля хати, у stodолі) є, вірогідно, хронологічно пізнішими. Із здійсненого дослідження висновується також поліфункційне призначення обряду: задля очищення, оберігання, освячення подружжя, забезпечення його плідності, передбачення майбутньої подружньої долі тощо. Подальший послідовний пошук нових фактів щодо обрядового вмивання молодого подружжя, імовірно, дасть змогу здійснити глибшу реконструкцію цього явища.

1. Архів ІН НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Од. зб. 458. — Арк. 1—220 (Гузій Р. Сімейні звичаї та обряди на Старосамбірщині. Матеріали польових досліджень, 1998 р.).
2. Архів ІН НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Од. зб. 513. — Арк. 1—73 (Горошко Л.М. Календарні і родинні звичаї та обряди в селах Дрогобицького р-ну Львівської обл. та Косівського р-ну Івано-Франківської обл. (польові матеріали 2003 р.)).
3. Архів ІН НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Од. зб. 521. — Арк. 1—46 (Горошко Л.М. Календарні і родинні звичаї та обряди в селах Дрогобицького та Сколівського р-нів Львівської обл., Косівського р-ну Івано-Франківської обл. та Путильського р-ну Чернівецької обл. (польові матеріали 2004 р.)).
4. Архів ІН НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Од. зб. 533. — Арк. 1—173 (Горошко Л.М. Календарні і родинні звичаї та обряди в селах Сколівського і Турківського р-нів Львівської обл., Верховинського р-ну Івано-Франківської обл., Вижицького і Путильського р-нів Чернівецької обл., Рахівського і Великоберезнянського р-нів Закарпатської обл. (польові матеріали 2005 р.)).
5. Архів ІН НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Од. зб. 568. — Арк. 1—100 (Горошко Л.М. Календарні і родинні звичаї та обряди в селах Дрокіївського, Синжерійського і Флорештського р-нів Республіки Молдова (польові матеріали 2007 р.)).
6. Архів ІН НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Од. зб. 587. — Арк. 1—74 (Горошко Л.М. Календарні і родинні звичаї та обряди в селах Корсунь-Шевченківського р-ну Черкаської обл. (польові матеріали 2008 р.)).
7. Архів ІН НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Од. зб. 594. — Арк. 1—107 (Горошко Л.М. Календарні і родинні звичаї та обряди в селах Канівського р-ну Черкаської обл. (польові матеріали 2009 р.)).
8. Агапкина Т.А. Очистительные обряды / Т.А. Агапкина // Славянские древности: этнолингвистический словарь : в 5-ти т. — М. : Международные отношения, 2004. — Т. 3: К (Круг) — П (Перепелка). — С. 606—610.
9. Антонів П. Народне весілля в Ославиці на Лемківщині / П. Антонів // Народознавчі зошити. — 2014. — Зош. 1. — С. 98—102.
10. Афанасьев А.Н. Поэтические воззрения славян на природу. Опыт сравнительного изучения славянских преданий и верований, в связи с мифическими сказаниями других родственных народов : в 3-х т. / А.Н. Афанасьев. — Б. м. : Б. и., Б. г. — Т. 2. — 782 с.
11. Борисенко В.К. Весільні звичаї та обряди / В.К. Борисенко // Поділля. Історико-етнографічне дослідження. — Київ : Доля, 1994. — С. 217—228.
12. Борисенко В.К. Весільні звичаї та обряди на Україні. Історико-етнографічне дослідження / В.К. Борисенко. — Київ : Наукова думка, 1988. — 192 с.
13. Борисенко В.К. Нова весільна обрядовість в сучасному селі (На матеріалах південно-східних районів України) / В.К. Борисенко. — Київ : Наукова думка, 1979. — 136 с.
14. Валенцова М.М. Пиво / М.М. Валенцова, О.В. Белова // Славянские древности: этнолингвистический словарь : в 5-ти т. — М. : Международные отношения, 2009. — Т. 4: П (Переправа через воду) — С (Сито). — С. 44—47.

15. *Волошинський І.* Весіле в Далешеві, Городенського повіта / І. Волошинський // *Матеріали до української етнології.* — Львів, 1919. — Т. XIX—XX. — С. 2—34.
16. *Галицькі приповідки і загадки / зібрані Г. Ількевичем:* Репринтне відтворення з вид. 1841 р. — Львів, 2003. — 144 с.
17. *Гнатюк В.* Бойківське весіле в Мшанці (Старосамбірського повіта) / В. Гнатюк // *Матеріали до українсько-руської етнології.* — Львів, 1908. — Т. X. — С. 1—29.
18. *Горошко Л.* Символіка води в обрядовій традиції жителів Черкащини / Л. Горошко. — Київ : Видавець Олег Філюк, 2014. — 256 с.
19. *Гузій Р.* Весільні обряди / Р. Гузій, Н. Вархол, Й. Вархол, О. Остапик // *Лемківщина. Історико-етнографічне дослідження : у 2 т.* — Львів : Інститут народознавства НАН України, 2002. — Т. 2. Духовна культура. — С. 75—93.
20. *Гура А.В.* Конець свадьбы / А.В. Гура // *Славянские древности: этнолингвистический словарь : в 5-ти т.* — М. : Международные отношения, 1999. — Т. 2: Д — К (Крошки). — С. 580—583.
21. *Демченко І.* Весілля в містечку Монастирище Липовецького повіту Київської губернії. 1903 / текст і музику записав І. Демченко // *Весілля: збірник : у 2 кн. / упоряд. М.М. Шубравська ; АН УРСР, Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Т. Рильського.* — Київ : Наукова думка, 1970. — Кн. 1. — С. 147—219.
22. *Добрянська І.* Нариси про матеріальну і духовну культуру лемків / І. Добрянська // *Наше слово.* — 1964. — № 22. — С. 5.
23. *Еремина В.И.* Ритуал і фольклор / В.И. Еремина. — Л. : Наука, Ленинградское отделение, 1991. — 207 с.
24. *Жаткович Ю.* Замітки етнографічні з Угорської Русі / Ю. Жаткович // *Етнографічний збірник.* — Львів, 1896. — Т. II. — С. 1—38.
25. *Здоровега Н.І.* Нариси народної весільної обрядовості на Україні / Н.І. Здоровега. — Київ : Наукова думка, 1974. — 160 с.
26. *Здоровега Н.І.* Народні звичаї та обряди / Н.І. Здоровега // *Бойківщина. Історико-етнографічне дослідження.* — Київ : Наукова думка, 1983. — С. 232—248.
27. *Зеленин Д.К.* Восточнославянская этнография / Д.К. Зеленин. — М. : Наука, Главная редакция восточной литературы, 1991. — 512 с.
28. *Калиновський Г.* Опис весільних українських просто-народних обрядів. 1777 / Г. Калиновський // *Весілля: збірник : у 2 кн. / упоряд. М.М. Шубравська ; АН УРСР, Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Т. Рильського.* — Київ : Наукова думка, 1970. — Кн. 1. — С. 68—74.
29. *Кміт Ю.* Бойківське весіле в Гвіздці (турчанського повіта) / Ю. Кміт // *Матеріали до українсько-руської етнології.* — Львів, 1908. — Т. X. — С. 82—100.
30. *Костомаров М.І.* Слов'янська міфологія: Вибрані праці з фольклористики й літературознавства / М.І. Костомаров. — Київ : Либідь, 1994. — 384 с.
31. *Кралицкий А.* Свадебные обряды у лаборских русинов / А. Кралицкий // *Научовый сборник, издаваемый о-вом «Галицко-русской матицы».* — Львов, 1895. — С. 138—160.
32. *Кузеля З.* Бойківське весіле в Лавочнім (Стрийського повіта) / З. Кузеля // *Матеріали до українсько-руської етнології.* — Львів, 1908. — Т. X. — С. 121—150.
33. *Кузів І.* Жите-буте, звичаї і обичаї горського народу / І. Кузів // *Зоря.* — 1889. — Ч. 19. — С. 317—320.
34. *Лемковске весіля і весільні співанки / упоряд. В. Гунянка.* — Клівланд : Лемко, 1933. — 32 с.
35. *Літопис руський.* — Київ : Дніпро, 1989. — XVI + 591 с.
36. *Лозинський Й.І.* Українське весілля / Й.І. Лозинський ; опрац. тексту, упорядкув. і вступ. ст. Р.Ф. Кирчіва. — Київ : Наукова думка, 1992. — 176 с.
37. *Мадзік І.* Лемківське весіля / І. Мадзік, В. Максимович. — Криниця : Наша Загорода, 2002. — 208 с.
38. *Маєрчик М.* Ритуал і тіло. Структурно-семантичний аналіз українських обрядів родинного циклу / М. Маєрчик. — Київ : Критика, 2011. — 327 с.
39. *Малинка А.Н.* Малорусское «весилье» / А. Малинка // *Этнографическое обозрение.* — 1898. — № 4. — С. 93—112.
40. *Мандзяк А.С.* Боевая магия славян / А.С. Мандзяк. — Минск : Харвест, 2007. — 544 с.
41. *Маркевич Н.А.* Обычаи, поверья, кухня и напитки малороссиан / сост. Н.А. Маркевич. — Київ : Добровольное общество любителей книги УССР, 1991. — 174 с.
42. *Митрак А.* Свадьба угорских русских / А. Митрак // *Научовый збірник Музею української культури у Свиднику.* — Пряшів, 1983. — Т. 11. — С. 337—343.
43. *Мушинка М.* Духова культура / М. Мушинка // *Лемківщина: Земля — люди — історія — культура.* — Нью-Йорк ; Париж ; Сидней ; Торонто, 1988. — Т. II. — С. 292—406.
44. *Немец В.* Обрядовість післявесільного циклу на Волині: співвідношення традицій та інновацій (друга пол. XIX — XX ст.) / В. Немец // *Народознавчі зошити.* — 2010. — Зош. 5—6. — С. 682—688.
45. *Свистун В.* Руська свадьба в селі Колбасові на Словащині / В. Свистун // *Подкарпатська Русь.* — 1930. — Ч. 9—10. — С. 94—199.
46. *Сивицький М.* Духова культура / М. Сивицький // *Лемківщина: Земля — люди — історія — культура.* — Нью-Йорк ; Париж ; Сидней ; Торонто, 1988. — Т. II. — С. 102—194.
47. *Токарев С.А.* Этнографические наблюдения в балканских странах (1946 г.) / С.А. Токарев // *Советская этнография.* — 1946. — № 2. — С. 200—210.

48. Торонский А. Свадебные песни или ладканя, собранные у Лемков, горцев Сяноцкого Уезда / А. Торонский // Головацкий Я.Ф. Народные песни Галицкой и Угорской Руси. — Ч. III. — Отд. II: Обрядные песни. — М. : В Университетской типографии (М. Котков), 1878. — С. 366—398.
49. Хиляк В. Свадебные звичаї у лемков / В. Хиляк // Литературный сборник, издаваемый о-вом «Галицко-русскою матицью». — Львов, 1871. — С. 4—29.
50. Хомик В. Звичаї та обряди лемків / В. Хомик // Наше слово. — 1963. — № 18. — С. 5.
51. Цветко С. Символічні речі й обряди в болгарському весіллі в порівнянні з українським / С. Цветко // Етнографічний вісник. — Київ, 1928. — Кн. 6. — С. 1—15.
52. Червяк К. Дослідження похоронного обряду (Похорон як весілля) / К. Червяк // Етнографічний вісник. — 1927. — Кн. 5. — С. 143—178.
53. Шубравська М.М. Весілля в селі Міззяківські Хутори Вінницького району Вінницької області. 1967 / опис М.М. Шубравської; мелодії записав О.А. Правдюк // Весілля: збірник: у 2-х кн. / уряд. М.М. Шубравська; АН УРСР, Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Т. Рильського. — Київ: Наукова думка, 1970. — Кн. 2. — С. 376—425.
54. Kolberg O. Dzieła wszystkie / O. Kolberg. — Wrocław; Poznań: Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1974. — Т. 49: Sanockie-Krośnieńskie. — Cz. 1. — 552 s.
55. Kolberg O. Wołyń: Obrzędy, melodye, pieśni z brulionów pośmiertnych przy współudziale St. Fischera i F. Szop-
skiego wydał J. Tretiak / O. Kolberg. — Kraków: Nakładem Akademii Umiejętności, 1907. — 452 s.
56. Reinfuss R. Lemkowie (opis etnograficzny) / R. Reinfuss. — Kraków: Druk W.L. Anczyca i Spółki, 1936. — 24 s.

Lesya Horoshko

THE NEWLY MARRIED COUPLE
HAS COME TO US FOR WASHING
(THE WASHING OF THE NEWLYWEDS
IN UKRAINIAN TRADITION)

In the article written on the basis of various ethnographical material has been analyzed the rite of newlyweds' washing being a part of marriage feast. By means of wide comparative constructions the author has claimed that ritual washing of bride couple has been spread in the greater measure along the Carpathian region and has had quite a multifunctional purpose.

Keywords: «mytvynny», washing, newlywed, water, wedding, rite, ritual.

Леся Горошко

«ИДУТ НАМ МОЛОДЫЕ МЫТЬСЯ»
(ОБРЯДОВОЕ УМЫВАНИЕ ОБВЕНЧАННЫХ
В УКРАИНСКОЙ ТРАДИЦИИ)

В статье на основе этнографического материала дан анализ обряда обмывания молодых. Вследствие широких сравнительных сопоставлений выяснено, что дольше всего он бытовал в Карпатском регионе и имел полифункциональную предназначенность.

Ключевые слова: «мытвыны», обмывание, молодожены, вода, свадьба, обряд, ритуал.